

GYVULININKYSTĖS VYSTYMO SI TENDENCIJOS LIETUVOJE APIBRĖŽTAIS APLINKOSAUGINIAIS DIRVOS BIOGENINIŲ MEDŽIAGŲ IR PAVIRŠINIŲ VANDENS TELKINIŲ KOKYBĖS REIKALAVIMAIS

Jūratė Mikaliūnienė, Laima Česonienė

Aplinkos institutas, Lietuvos žemės ūkio universitetas

Studentų g. 11, LT-53361 Akademija, Kauno r.

tel. (8~37) 75 22 02; el. paštas: Laima.Cesoniene@lzuu.lt

Santrauka. Darbo tikslas – išanalizuoti ir įvertinti gyvulininkystės, atitinkančios aplinkosauginius reikalavimus, vystymo tendencijas atskiruose Lietuvos regionuose. Gyvulininkystės aplinkosauginiai reikalavimai analizuojami apibendrinant kiekvienoje savivaldybėje registruotu pasėlių deklaravimo, gyvulių registravimo, upelių azoto biogeninės taršos, 0–60 cm dirvos sluoksnyje esančio azoto kiekiu. Tyrėme upių vandens kokybės priklausomybę nuo azoto kiekio dirvožemyje su ūkinių gyvūnų išskiriamo azoto kiekiu per metus, žemės ūkio naudmenų plotu, sąlyginai apskaičiuojamomis azoto apkrovomis deklaruojamiems žemės ūkio pasėliams. Remdamiesi aplinkosauginiais reikalavimais, kur azoto kiekis dirvoje neturi viršyti 170 N kg/ha⁻¹ leistinos normos, detalizavome gyvulininkystės plėtros galimybes atskirose savivaldybėse. Upių vandens kokybė buvo vertinama pagal 2008–2010 metais atliktų Lietuvos upių stebėsenos duomenis, kur palyginimui naudotas bendrojo azoto kiekis vandenyje. Atliktas apibendrintas ūkinių gyvūnų skaičiavimas sutartiniais vienetais, jie panaudoti išskiriamo azoto kiekiui apskaičiuoti. Ūkinių gyvūnų išskiriamo azoto apkrova žemės ūkio naudmenose apskaičiuotos pagal pasėlių deklaravimo duomenimis.

Apibendrinus skaičiavimo duomenis nustatytas ryšys tarp dirvoje esančio azoto kiekio ir azoto kiekio upių vandenyje ($r = 0,66$) ($p < 0,001$). Dirbami žemės ūkio naudmenų plotai taip pat darė įtaką vandens kokybei ($r = 0,59$) ($p < 0,001$). Kiek silpnesni ryšiai nustatyti tarp ūkinių gyvūnų skaičiaus (sutartinių gyvulių skaičiaus) ir upių vandens ($r = 0,5$) ($p < 0,001$). Deklaruotiems žemės ūkio naudmenų plotams tenkanti azoto apkrova neturėjo įtakos upių vandens rodikliams, nes gyvulininkystėje išskiriamo azoto apkrova buvo nežymi ir svyravo nuo 13,45 iki 71 N kg/ha⁻¹. Tyrimais nustatyta, kad, laikantis aplinkosauginių reikalavimų ir ūkinių gyvūnų mėšlą naudojant savivaldybės teritorijoje registruotiems pasėlių plotams, daugelyje savivaldybių, išskyrus kelias miestų ir Elektrėnų, gyvulininkystės plėtotė galima 80–973 proc. nuo šiuo metu registruojamo ūkinių gyvūnų skaičiaus.

Raktažodžiai: sutartiniai gyvulių vienetai, azoto apkrova, biogeninės medžiagos, gyvulininkystės plėtra.